45 § 1006
4

DE JURISDICTIONE SERENISSIMÆ REIPUBLICÆ VENETÆ IN MARE ADRIATICUM

Epiſtola

FRANCISCI DE INGENUIS
Germani,

Ad

LIBERIUM VINCENTIUM
Hollandum,

Adverſus

JOH. BAPTISTAM VALENZOLAM Hiſpanum,

Et

LAURENTIUM MOTINUM, Romanum, qui Juriſdictionem illam non pridem impugnare auſi ſunt.

Feb. 85

ELEUTHEROPOLI MACARIÆ
METROPOLI.
Anno clɔ, Iɔc *XIX.*

1007.

4

S.

ANimadverti ex noviſſimis literis tuis, LIBERI VINCENTI, Vir Clariſſime, legiſſe te, quæ non ita pridem in lucem edidêre duo Principis Oſſunenſis, Proregis Neapolitani, mancipia, Joh. Bapt. Valenzola Hiſpanus, & Laurentius Motinus Romanus: nec legiſſe te tantùm; ſed ſcrupulum etiam inde concepiſſe: propterea quòd ſcioli iſti & audaces homines impugnare non dubitârunt jurisdictionem, quam Reſpublica Veneta in Mare Adriaticum optimo jure habet, atq; tot jam ſeculis ſine interruptione habuit & poſſedit. Cui propoſito conficiendo non ingeniorum modò vires vehementer acuerint, Principi ſuo novam ſpem atq; ſolatium afferre nixi: ſed calumnias præterea varias, injuriarum plenas, pro opinione ſua tuenda intermiſcere haud ſint veriti.

Hìc quid mihi videatur in re tanti momenti, quum pro amicitiâ noſtrâ enucleatè cognoſcere, majorem in modum à me petas, etſi pluribus diſſerere neceſſitas non poſtulet: imò operam & oleum perdere videatur is, qui ſycophantis iſtis ad futilem ipſorum & erroneam informationem

reſpon-

reſpondere velit: tamen ut æquæ tuæ petitioni ſa-
tisfaciam, aliquid in medium afferre libet ex ijs, quæ in privatum meum uſum dudum obſervavi & collegi.

Velim autem ante omnia diligenter apud te reputes validum illud & potens argumentum, atq; in omni re dubia & difficili maximi ponderis, à Præſcriptione nimirum temporis. Hoc ſi ullibi locum pondúsve habet, crede mihi, hîc habet quàm maximum. Etenim Sereniſſimam Rempub. Venetam in mare Adriaticum dominium poteſtatemq́; habere, non ipſa tantùm experientia diuturna, & intemerata ſeries tot ſeculorum locupletiſſimè teſtantur: ſed idem etiam clarè ante oculos ponunt multarum ætatum probatiſſimi aliquot & doctiſſimi ſcriptores, omnium facultatum, Juriſconſulti præſertim & Hiſtorici atq; Chorographi: qui Italiæ & urbium eius præcipuarum primordia, jura atq; dominia, quaſi in ampliſſimum Mundi theatrum producta, literis memoriæq́; prodiderunt.

Certè Juriſconſulti non pauci, ijq́; non gregarij aut de infimis, ſed ſummâ authoritate pollentes, quorum ultra triginta nominare tibi poſſim, ſi opus ſit, magni viri, uno ore, plenâ voce, & ſummo conſenſu, nec non motu atq; inſtinctu

proprio,

proprio, omnes teſtantur, & rationibus etiam
evidentiſsimis evincunt, dominium Reipublicæ
in mare Adriaticum à multis retrò ſeculis, ad
ſuam usq; ætatem conſtans firmumq; manſiſſe.
Quare moti alij illorum dicere non verentur,
Rempub. Venetam in mare Adriaticum non
minus dominij habere, quàm in Venetias ipſas,
urbem primam ac principem: alij verò publicè
ac palàm profitentur, Adriaticum mare eſſe ur-
bis Venetiarum territorium, regionem, diſtri-
ctum: & luculentam ſimul mentionem faciunt
legitimæ poteſtatis, qua prædita ſit Reſpublica fe-
rendi, ſtabiliendi & promulgandi non tam de
navigatione leges, quàm de imponendis vectiga-
libus, portorijs & naulis, ijs, qui per mare illud
navigant & negotiantur. Quamrem adeò illi
extra omne dubium controverſiamq; ponunt, ut
quenquam unquam extitiſſe negent, qui contra-
rium aſſerere atq; obtinere ſuſtinuerit.

Et quanquam Clariſsimorum illorum Vi-
rorum aliqui in argumento propoſito terminis
vtuntur generalibus, ſimpliciter atq; abſolutè
tantùm maris Venetorum mentionem facientes,
neq; exprimentes præcisè, qualenam illud, quan-
túmve mare fuerit: tamen alij, qui diſertius
loquuntur, illud Golfum indigitant: alij verò

mare Adriaticum ipſum. Quo non ſolùm maris poſſeſſi ſitum definiunt & deſcribunt, ſed magnitudinem etiam eius & amplitudinem liquidò declarant. Ex verbis autem illorum, qui diſertè & expreſſè loquuntur, verba & ſenſus horum, qui generalibus vtuntur terminis, ſunt intelligenda & exponenda. Notum enim tibi protritum Logicorum, ex locis ſynonymis & apertis explicanda & illuſtranda ſunt homonyma & ambigua. Interim quòd ad ipſam attinet rei, de qua quæritur, ſubſtantiam & medullam, omnes illi doctiſſimi viri admirabili inter ſe concordia continentur.

Nam ὁμοθυμαδὸν omnes teſtantur, poſt occaſum Imperij Conſtantinopolitani, aut eo ad occaſum ſaltem vergente, quum mare Adriaticum aliquot annis eſſet derelictum, ſic, ut illud nec præſidio cuſtodiret, nec protegeret & gubernaret quiſpiam, Remp. Venetam, ut commeatum inde ſuum haberet, in fidem protectionemq́ ſuam ipſum recepiſſe: gubernaculum quinetiam eius, dominiumq́ ſibi ſumſiſſe. Quod equidem facere naturali & gentium jure poterat: quum veriſſimum ſit, & cuivis compertiſſimum ſanâ mente prædito, terras, maria & alia, quæ ſub dominio alterius non ſunt, ſub po-

teſtatem

teſtatem redigi ejus, qui primus illa occupat: qua ſanè ratione primæva Mundi Imperia terra mariq; occupabantur, hodièq; occupantur. Illo ſic recepto, Reſpublica tum præſidium, tum dominium & gubernaculum ejus magis magisq; auxit, amplificavit & propagavit, inſtructis ad id validiſsimis claſsibus, impenſis immenſiſsimis opibus & profuſo copioſiſsimo ſanguine chariſsimorum & fideliſsimorum ſuorum ſubditorum: quibus quæ progreſſu temporis à pyratis & alijs, cum Italiæ, tum adverſi littoris accolis infeſta & infauſta obſtacula interiecta fuère, Reſpublica magno ſemper animo & felici conatu ſuperavit, removit, & delevit.

Habes, VINCENTI, de re propoſitâ ſententiam, atq; aſſertionem Iuriſconſultorum.

Huic ſuffragatur ingens numerus Hiſtoricorum & Chorographorum, non indignioris exiſtimationis. Nam, ut nihil dicam de Leandro, Hiſtoricorum Italicorum ſui temporis coryphæo, de Sabellico, & alijs præclari nominis viris, qui non tam inclutæ Venetiarũ Vrbis initia, quàm dominia atq; jura eius in mare Adriaticum graphicè verèq; deſcribunt, & plenis buccis prædicant: inſuper perplures alios reperias, viros graves, & hiſtoriarum atq; antiquitatum peritos,

qui

qui affirmare non dubitant, Rempublicam Venetam jam ultra trecentos annos à navigantibus per mare Adriaticum naulum exegiſſe: operam quinetiam ſedulò dediſſe, ut per claſſes armatas vela facientes hinc inde nautæ naviculariam ſuam exercere tutò ſecurèq; poſſent. Quod vel unum argumentum quàm potenter dominium illud aſtruat, idoneumq; ſit retundendis calumnijs sycophantarum iſtorum; tu pro tuâ prudentiâ judicare potes ipſe.

Verùm enimverò quum excipere poſsit aliquis, Hiſtoriographorum authoritatem minus fortaſſè ponderis hìc habere: experientia quandoquidem comprobet, alios ſæpè amore, alios odio, alios ſpe aliquâ, aut adulatione pruritos, hæc & illa jura atq; dominia in huius vel illius gratiam proferre, prædicare & extollere: ob id animo te tuo perprobè volvere velim celebrem illum, & conſideratione digniſsimum, atq; planè authenticum actum, qui accidit in Concilio generali à Leone Papa, anno M CC LXXIV. celebrato. Quum enim Nerveſanus Abbas, delegatus Papæ, Anconitarum de liberâ navigatione prætenſionem in medium proponeret, vehementerq; urgere vellet: è veſtigio & ſine multis altercationibus, quàſi è tripode pronunciatum, ſan-

1010.

ſancitumq; fuit, prætenſionem illam momenti eſſe prorſus nullius, proindeq; explodendam & repudiandam. Iniquum enim eſſe, iniquum, ut Reſpublica Veneta, quæ mare Adriaticum contra vim Saracenorum, & prædas pyratarum, ſumtu magno adeò interdiu & noctu defendat, communi Chriſtianorum bono, ipſa in debitâ ſuâ & legitimâ poſſeſſione interturbetur, atq; jure optimo maximo illo, quo tot annis, nemine refragante, uſa & gaviſa eſt, exigendi vectigal privetur.

Hic in mentem mihi ſubit, aliquos, ut dominij huiuſce jus infringant, aut in dubium ſaltem vocent, de tempore ſciſcitari, quo primus maris Adriatici Capitaneus Venetijs ſit renunciatus. Equidē de tempore illo præcisè non conſtat: quum Archivum, in quo deſignationes & conſignationes tales continebantur, anno M CC XXX. infelici igni ſit abſumptum. Hoc tamen interim altè tibi perſuadeas, à tempore illo, ad hoc ævum, Capitaneorum iſtiuſmodi continuam ſucceſſionem ſine interruptione ex tabulis publicis demonſtrari poſſe.

Et exſtant in publicum tabulæ aliæ, quibus ab eodem illo tempore ad idem hoc ævum, libertas mare illud tranſnavigandi, aut cum navibus

armatis, aut cum perſonis certis, aut cum rebus ad uſum illarum pertinentibus, plenè planeq́ eſt determinata: quam petere neceſſe habuêrunt, petierūtq́ Principes, Adriatici maris littori adhabitantes omnes: Veluti Papæ, Legati, Vicarij, Gubernatores & Communitates provinciæ Romanæ & Marcanæ: Reges quinetiam Neapolitani ipſi pro Apulia. Quæ libertas nunc conceſſa, nunc negata fuit eis: & conceſſa quidem nunc plenè, nunc verò tantùm ex parte: prout Reipublicæ, dominæ maris, eſt viſum: quibus omnibus ac ſingulis operosè recenſendis, ne epiſtola in Volumen excreſcat, libens ſponteq́ ſuperſedeo.

Sed & indubiam huic aſſertioni fidem facit illud Papæ Vrbani VI. Breve, in vrbe Lucâ exaratum, quòd ad Ducem Antonium Venierum direxit anno M CCC LXXXVIII. ad d. XIV. Jun. in quo gratias ei agit, quòd triremibus ipſius, quæ mari Adriatico à præſidio eſſe ſolent, Mariam, Hungariæ Reginam in Caſtro-Novo captivam detentam, promptè adeò atq́ ex voto ſuo liberârit: quod duo etiam illa Gratulatoria carmina oſtendunt & confirmant: quorū vnum prædictæ Reginæ inſcriptum eſt, alterum verò eius marito, Regi Sigiſmundo

giſmundo, poſtmodùm Jmperatori: qui pariter liberationem illã ſibi gratulabatur, & tanquam operâ Capitanei ac triremium Venetarum, in præſidium maris Adriatici diſpoſitarum, præſtitam prædicabat.

Meminiſſe præterea te velim, VINCENTI, ſalvi conductus illius, qui Rodolpho, Salenſi Comiti, petenti illum à Republicâ, Vladislai Regis Neapolitani, & Guilielmi Auſtriæ Archiducis nomine, datus fuit Anno M CCC XCIX, ad d. XII Decembris, in quo petitum fuit, ut ſoror prædicti Regis modò nominato Archiduci deſponſata, per mare Adriaticum ex Apulia ad terras ſponſi ipſius, cum triremibus & alijs navibus, quarum duodecim circiter erant, deduceretur. Cui utiq; petitioni Reſpublica ſatisfecit: hac tamen expreſſâ conditione, ut in naves commemoratas nullus aut Venetijs proſcriptus, aut ſceleris capitalis in Rempublicam admiſſi reus reciperetur: quod Drïëſtâ ſolventes Auſtriaci in itu & reditu bonâ fide præſtiterunt.

Neq; hîc ſilentio obliterandum, exſtare Jmperatoris Friderici literas, non unas, ſed binas, ad Ducem Joannem Mocenigum ſcriptas: quarum illas Græcio dederat anno 1478. ad diem

24 Septemb. has verò ibidem anno 1479. ad d. 11. Apr. in quibus ex Apulia per mare Adriaticum frumentum tranſvehendi licentiā ſibi fieri poſtulat: ſignificans Ducem rem ſibi facturum gratiſsimam, quam ampliori cum gratiâ agnoſcere haud ſit intermiſſurus.

Non minus momentum afferunt ad jus dominij Veneti in mare Adriaticum vindicandum literæ Beatricis, Matthiæ & Annæ, Hungariæ regum. Petit namq; Beatrix ab eodem Duce Mocenigo, anno 1481. prid. Kal. Februarias, res quaſpiam in privatum ſuum uſum, ex Italia per mare Adriaticum tranſportandi licentiam, quas aliâs ſine Reipublicæ permiſsione tranſportare nequeat: indicans, ſe liberalitatem & amicitiam iſtam grato animo non tantùm agnituram, ſed etiam compenſaturam eſſe. Et Matthias ad eundem Ducem ſcriptis literis Anno M CCCC LXXXII. *ad d. 16 Febr. commemorat, Rempublicam ſolere ſingulis annis licentiam facere Comitibus Frangipanis, Zengæ & aliorum locorum maritimorum Dominis, advehendi ex Apulia certam frumenti copiam. Et quandoquidem in iſta ipſe loca jam ſucceſſerit, petere ſe, idem libertatis ſibi concedi: quòd ſi expeditis ad id literis, & traditis nuncio*

ſuo,

ſuo, quem iſtum in finem delegaverit, voti ſui compos fiat, ſe id gratioſè agniturum, & datâ etiam occaſione compenſaturum. Idem Rex ad Ducem quoq; Auguſtinum Barbadicum de obtinenda hac licentia perſcripſit, anno 1487. ad d. 18 Octob. Quum enim ad reſtaurationem propugnaculi cuiusdam ad Narentæ oſtium, lignis opus haberet: licentiam ſibi fieri flagitavit illa cōducendi Zengâ per mare, exaratis ad id literis patentibus: offerens ſe, quòd viciſſim Reipulicæ velit gratificari, in rebus momēti etiam majoris. Pariter Regina Hungariæ Anna licentiam per mare Adriaticum ex Apulia & Marca frumentum conducendi Zengam, quum terra iſta infrugifera ſit, ſibi dari poſtulavit anno M D I I. ad d. X X X. Auguſti, tanquam rem ſibi longè gratiſſimam futuram. Quæ exempla omnia ac ſingula quam vim habeant, & habent ſanè meo judicio maximam, peto à te etiam atq; etiam, ut mecum æquo placidoq́; animo velis expendere.

Simul velim illud etiam cogites, quòd Joannes Duranus, Capitaneus Piſini, Imperatoris Maximiliani miniſter, literis ſcriptis ad Ducem Leonardum Loredanum, conqueritur, Jacobum Croatum, Maieſtatis ſuæ ſubditum, quum Fianonâ conſcendiſſet mare, quod dominio Reipub.

pub. ſubiectum ſit, & Zengam proficiſci in animo haberet, à navi armatâ, pyratis refertâ, qui mare Adriaticum cum ignominia Reip. deprædari non verecundentur, impetitum eſſe. Supplicare ſe igitur, ut huic incommodo remedium afferatur, &c.

Hæc & alia complura argumenta evidentiſsima & luce meridiana clariora, etſi eximendo ſcrupulo tuo tibi, Ornatiſsime VINCENTI, qui de rerum momentis dextrè iudicas, abundè ſufficere, & plenè ſatisfacere confidam: tamen coronidis loco non poſſum non in mentem tibi replicare, tanquam palmarium argumentum, ceremoniam illam annuam, antiquam atque auguſtam, quæ Aſcenſionis DOMINI feſto, præſentibus Sereniſsimo Duce, & Excellentiſsimo Senatu: nec non Ampliſsimis Principum & Rerumpublicarum exterarum legatis: maximè verò legatis Sacræ Cæs. Maieſtatis ſuæ, & Prædeceſſorum ipſius ſolenniter & ſingulari cum pompâ quotannis, à tam longâ ſerie annorum celebrari ſolebat, hodieque celebratur, in quâ quaſi ſacroſancto coniugio cum Republicâ copulatur Mare: quod ipſa his graviſsimis verbis alloquitur, DESPONSAMVS TE, MARE, IN SIGNVM VERI ET PER-

PERPETVI DOMINII. Et quanquam huic ceremoniæ à ſcriptoribus perhibeatur Alexander III. Venetijs ortum dediſſe; tamen ijdem conſtanter affirmant & confirmant, illam inſtitutam eſſe in certiſſimum ſignum & infallibile pignus indubij dominij, quod Reſpublica jure belli diu ante acquiſivit & poſſedit.

Poteram multa alià hîc commemorare nullo negotio, quæ aſſertioni meæ fidem faciant: ſed finem ſcribendi facio, quia jam commemorata adeò manifeſta, firma ac ſolida ſunt, ut quid manifeſtius, firmius ac ſolidius ſit, dici ve poßit, ego quidem non videam. Quò vehementius demiror, imò deteſtor illorum inſignem audaciam, qui cauſſam ſanè vel optimam dehoneſtare, & jus tot annorum ſeculis ſine interruptione comprobatum, tot fide dignis atq; authenticis teſtibus communitum, àq; Cæſaribus, Regibus, Principibus & Magiſtratibus, imò Papis ipſis, pro vero & legitimo agnitum publicatumq́;, ac proinde ſacroſanctum & venerandum, non tantùm Theonino dente rodere, rabidi canis inſtar allatrare, atq; exulcerare, ſed totum etiam infringere, èq; medio tollere nituntur. Multò verò inſignior eſt audacia illorum, (& habet profectò Reſpublica de ea iuſtè graviterq́; conquerendi

uberrimam

uberrimam ſegetem) qui mare Adriaticum apertâ vi hoſtili infeſtare, perrumpere, atq; liberè per illud graſſari, præter & contra Reipublicæ, heræ ipſius, voluntatem & permiſsionem, imò & cum damno eius, impunè ſe poſſe ſibi imaginantur: qui iſtius tanto Zelo tam longo jam tempore affectatæ Monarchiæ in Statuũ liberorum non detrimentum ſolùm, ſed totalem everſionem eſt fructus, & ſtratagema ſingulare: quo voti ſui facilius conſequendi causâ, itinera hinc inde terrâ mariq; ubiq; gentium & locorum, in & extra Jtaliam (quod Rætia, Valleſia, Helvetia, Germania ſuperior & inferior, aliæq; provinciæ nobiliſsimæ, ſatis ſuperq; teſtãtur) ſolis ſibi, tanquam Vniuerſi dominis, & conatibus ſuis proſtare, ceteris verò Principibus, Rebuſpublicis & Magiſtratibus præcluſa eſſe volunt: de quo intolerabili machinamento, adq; quatiendum & convellendũ ſtatus liberos omnes, nimis quam-idoneo, multa haberem in ſinum tuum juſto dolore effundere.

Sed tempus me deficit & otium: dabiturq; aliâs de his & alijs rebus ad patriæ communis ſalutem pertinentibus, ampliùs colloquendi & conferendi facultas. Ex illis verò, quæ jam allata à me ſunt, voto tuo, adverſus duûm hominum iſtorum leviſsimas & putidiſſimas nænias, ſatisfactum eſſe ſpero, imò confido. Vale, & amicis apud vos, plurimam, niſi grave eſt, à me ſalutem. Deus languentis Reipub. Chriſtianæ miſereatur.

Eleutheropoli. Nonis Februarijs Julianis 1619.